

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **D. L.L.**, bývajúceho v B., zastúpeného JUDr. J. J., advokátom v B., proti žalovanému **P. L.**, bývajúcemu v B., **o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch**, vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 8 C 440/2005, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 8. septembra 2009 sp. zn. 14 Co 464/2008 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 8. septembra 2009 sp. zn. 14 Co 464/2008 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava V rozsudkom z 2. júla 2008 č.k. 8 C 440/2005-291, v spojení s opravným uznesením zo 4. júla 2008 č.k. 8 C 440/2005-341 uložil žalovanému povinnosť strpieť, aby žalobca v denníku S. uverejnil novinový článok povahy ospravedlnenia tohto znenia „V denníku S. z 5. augusta 2002, v článku názvu „Jeden I. vystačil aj pre troch V.“ s podtitulkom „Luxusný život na úteku“, ktorého S. autorom došlo k uverejneniu nepravdivých informácií o D. L., že išlo o M., ktorého cena sa odhadovala na viac než miliardu korún, získali za 291 miliónov Kčs, že starých majiteľov pod značným psychickým nátlakom prinútili podpísať notársku zápisnicu, že odstupujú od zmluvy s FNM, že J. L., ktorý spisoval zápisnicu ako právnik musel vedieť, že toto odstúpenie nie S. platné, že M. pána L. profitujú vďaka špeciálnemu zaobchádzaniu zo strany štátnych orgánov, a to tak, že Štátny fond trhovej regulácie práve im umožnil, aby mohli nakupovať obilie od štátu a nie na trh. Kým oni platili za tonu 3600 korún, ostatní za ňu na trhu zaplatili vyše 5-tisíc, že noví majitelia svoj podnik vzápätí odovzdali zahraničnému investorovi, ktorý za väčšinu v ňom – podľa týždenníka T. – zaplatil 400 miliónov Sk. Oznamujem nepravdivosť všetkých vyššie uvedených informácií a za uverejnenie nepravdivých údajov, ktoré boli neoprávneným zásahom do práv na ochranu osobnosti D. L., sa ospravedľujem“. M. L. autor článku.

Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 15 000 Sk (497,90 Eur) do 3 dní. V ostatnej časti žalobu zamietol. Žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Súd prvého stupňa považoval žalovaného za pasívne legitimovaného v spore, keď bez ďalšieho, bez náležitej právnej argumentácie poukázal na rozhodnutie Krajského súdu v Ostrave sp. zn. 23 C 102/96. V dôvodoch svojho rozhodnutia venoval pozornosť rozboru právnej úprave týkajúcej sa osobnostných práv, slobody prejavu, občianskoprávných sankcií, vysvetlenia pojmu neoprávneného zásahu, právnej úprave peňažnej náhrady. V ďalšom potom vyhodnotil pravdivosť, či nepravdivosť údajov v označenom článku. Súd prvého stupňa nepravdivé tvrdenia a hodnotiace úsudky, ktoré nevychádzali z reálneho základu považoval za neoprávnený zásah do osobnostných práv žalobcu a žalobe čiastočne vyhovel. Vo zvyšnej časti žalobu zamietol, pretože napadnuté výroky buď nebolo možné hodnotiť ako nepravdivé alebo išlo o hodnotiace úsudky alebo nešlo o neoprávnený zásah. Pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy súd prihliadol nie len na to, v akej výške S. ju uplatnil žalobca za všetky žalované výroky, ale aj na to, že článok mal formu glosy a vychádzal z prebratých výrokov. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 2 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobcu a žalovaného rozsudkom z 8. septembra 2009 sp. zn. 14 Co 464/2008 rozsudok Okresného súdu Bratislava V z 2. júla 2008 č.k. 8 C 440/2005-291 v spojení s opravným uznesením zo 4. júla 2008 č.k. 8 C 440/2005-341 zmenil tak, že žalobný návrh v celom rozsahu zamietol. Žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov prvostupňového aj odvolacieho konania vo výške 1 778,53 Eur k rukám jeho právneho zástupcu, do troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku. Takto rozhodol, keď dospel k záveru, že žalovaný nie S. v danej veci pasívne legitimovaný. Poukázal na to, že S. pri posudzovaní zodpovednosti autora článku zverejneného v novinách potrebné skúmať jeho miestny, časový a vecný vzťah autora k činnosti vydavateľa, a až na základe toho ustáliť, či S. daná zodpovednosť žalovaného (autora) za zásah do osobnostných práv žalobcu. Z výpovede žalovaného uzavrel, že tento „plnil“ na objednávku vydavateľa, očakávalo sa od neho, že pravidelne dodá určitý počet článkov, dokonca mal pravidelne na starosti celú stranu novín. Podľa odvolacieho súdu nie S. teda určujúce, že žalovaný v čase napísania a zverejnenia článku nemal s vydavateľom uzatvorenú písomnú pracovnú, resp. inú zmluvu (zmluvu o spolupráci), nakoľko sa obe strany riadili ústnou, prípadne konkludentnou dohodou a žalovaný bol nesporne zmluvným spolupracovníkom vydavateľa. Svojou pracovnou činnosťou bol použitý k realizácii činnosti

vydavateľa, pričom len od vydavateľa záležalo, či článok poskytnutý žalovaným zverejní. Na základe takto ustáleného skutkového stavu potom odvolací súd dospel k záveru, že za prípadný zásah do osobnostných práv žalobcu nezodpovedá žalovaný ako autor, ale zaň zodpovedá výlučne vydavateľ tohto diela – článku, pokiaľ však k neoprávnenému zásahu vôbec došlo. Vzhľadom na uvedené uzavrel, že žalovaný nie S. v spore pasívne legitimovaný. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal dovolanie žalobca. Žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom a tiež, že konanie trpí inou vadou, lebo účastníkovi konania sa čiastočne odobrila možnosť konať pred súdom. Podľa názoru žalobcu ide o nesprávne skutkové zisťovanie faktického stavu, lebo dokazovanie urobené odvolacím súdom nebolo kompletné, najmä tým, že žalobcovi neboli vytvorené podmienky pre doplnenie dokazovania vo veci a nesprávne S. aj právne posúdenie veci, ak odvolací súd svojím rozsudkom zistil nedostatok pasívnej legitimácie žalovaného pre účasť v konaní. Nerozlíšil pozíciu žalovaného u Vydavateľa P. P. a.s. a prijal zistenie, že žalovaný pracoval v akejsi pozícii „redaktora“ – pozícii blízkej, či totožnej pracovnému, resp. obdobnému pomeru pri potlačení skutočnej pozície žalovaného, t.j. že žalovaný podnikal písaním novinových článkov – ako samostatne zárobkovo činná osoba a teda podnikateľ, ktorý mal pozíciu „novinára“ pôsobiaceho na tzv. voľnej nohe. Vyčítal odvolaciemu súdu, že v plnom rozsahu boli odvolacím súdom zohľadnené len skutkové a právne tvrdenia právneho zástupcu žalovaného a výpoveď žalovaného, pričom išlo o dokazovanie neobjasňujúce právny status žalovaného v čase písania predmetného novinového článku, povahu zmluvného vzťahu medzi žalovaným a objednávateľom článku – P. P. a.s. a pod., pozornosť bola venovaná vzťahom žalovaného, pôvodného a ďalšieho vydavateľa denníka S., no nie vzťahom a osobám pracujúcim či spolupracujúcim so žalovaným u vydavateľa denníka S. v roku 2002 – P. P. a.s. a pod. Poukázal na to, že počas prejednávania veci odvolacím súdom mu neboli vytvorené podmienky preto, aby navrhol ďalšie dokazovanie nutné a potrebné pre objasnenie skutkových okolností prípadu. Išlo o postup nedovoľujúci mu využitie práv účastníka konania a postup odoberajúci mu tieto základné práva.

Žalovaný navrhol dovolanie žalobcu ako nedôvodné zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie S. dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Dovolací súd S. podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. viazaný rozsahom podaného dovolania a uplatnenými dovolacími dôvodmi. Dovolacie dôvody, ktorými bolo dovolanie odôvodnené, dovolací súd pritom neposudzuje podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Zákonné ustanovenie § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, S. postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Dovolateľ nenamietal, že by v konaní došlo k procesným vadám v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p., a existencia väd takejto povahy nevyšla v dovolacom konaní najavo.

So zreteľom na obsah dovolania dovolací súd osobitne skúmal, či v konaní (ne)došlo k odňatiu možnosti konať pred súdom (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti pred súdom konať sa rozumie taký závadný procesný postup súdu,

ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Z ustanovenia § 120 ods. 1 O.s.p. vyplýva nielen procesná povinnosť účastníka konania tvrdiť skutkové okolnosti, z ktorých odvodzuje svoje právo alebo povinnosť protistrany a zároveň označiť dôkazy, ktorými chce preskúmať pravdivosť ním tvrdených skutočností, ale zároveň aj procesné oprávnenie účastníka konania. V zmysle § 120 ods. 4 O.s.p. (okrem výnimiek v ňom uvedených) S. súd povinný poučiť účastníkov, že všetky dôkazy a skutočnosti musia predložiť alebo označiť najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa končí dokazovanie, pretože na dôkazy a skutočnosti predložené a označené neskôr súd neprihliada. Z obsahu spisu S. zrejme, že súd prvého stupňa pred vyhlásením uznesenia, ktorým vyhlásil dokazovanie za skončené poučil účastníkov podľa § 120 ods. 4 O.s.p. a právny zástupca žalobcu uviedol, že nenavrhuje vykonať ďalšie dokazovanie (viď č.l. 284 spisu). V priebehu celého konania žalobca svoje procesné oprávnenie (označiť dôkazy) v plnom rozsahu realizoval a to nielen vo svojich ústnych prednesoch, ale aj svojimi písomnými podaniami (viď napr. č.l. 48 až 63, č.l. 236 až 239, č.l. 414 až 416 spisu) bez akýchkoľvek obmedzení zo strany súdov nižších stupňov pri realizácii tohto jeho procesného práva. Vzhľadom na uvedené možno uzavrieť, že k namietanej vade podľa § 237 písm. f/ v konaní nedošlo.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako už bolo vyššie uvedené, S. viazaný rozsahom podaného dovolania a uplatnenými dovolacími dôvodmi, ktorými bolo dovolanie odôvodnené, pričom tieto dôvody neposudzuje podľa toho, ako boli v dovolaní označené, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku, pričom sa zaoberá aj inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu S. takou (inou) vadou postihnuté.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie S. dovolaním napadnutá, S. procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom S. vecná nesprávnosť, ktorej základom S. porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní.

Podľa § 211 ods. 2 O.s.p. ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa. Dokazovanie vykonáva súd na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania (§ 122 ods. 1 O.s.p.). Z ustanovenia § 220 O.s.p. vyplýva, že odvolací súd zmení rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak nie S. splnené podmienky pre jeho potvrdenie (§ 219), ani jeho zrušenie (§ 221 ods. 1). Podľa § 213 ods. 1 O.s.p. odvolací súd S. viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 4. Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 2 O.s.p.). Podmienkou zmeny rozhodnutia S. teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu odlišnému od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci. Len takýto postup S. aj v súlade so zásadou priamosti a ústnosti občianskoprávneho konania.

Z obsahu spisu S. zrejme, že súd prvého stupňa zameral dokazovanie na zistenie, či žalovaný v čase uverejnenia predmetného článku v denníku S. bol v pracovnom pomere s vydavateľom označeného denníka a tiež S. zrejme, že 5. augusta 2002, kedy bol článok publikovaný žalovaný nebol v pracovnom pomere s vydavateľom. Súd prvého stupňa považoval žalobcom označeného žalovaného (vzhľadom aj na výsledok sporu) za pasívne legitimovaného. V dôvodoch svojho rozhodnutia poukázal len na rozsudok Krajského súdu v Ostrave sp. zn. 23 C 10/96 bez vysvetlenia právnych súvislostí a dopadov označeného rozsudku na pojednávanú vec. Odvolací súd konštatoval, že súd prvého stupňa sa v dôvodoch svojho rozhodnutia vôbec nezaoberal a teda ani bližšie nevysvetlil, prečo považoval žalovaného za pasívne legitimovaného a sám vyslovil domnienku, „že súd prvého stupňa k tomuto záveru zrejme dospel len na základe toho, že žalovaný v čase napísania a zverejnenia sporného článku nebol zamestnancom vydavateľa“. Odvolací súd zaujal názor, že pri posudzovaní zodpovednosti autora článku zverejneného v novinách S. potrebné skúmať jeho miestny časový a vecný vzťah autora k činnosti vydavateľa a až na základe toho ustáliť, či S. daná zodpovednosť žalovaného – autora za zásah do osobnostných práv žalobcu. Na rozdiel od súdu prvého stupňa odvolací súd z výpovede žalovaného vyvodil, že bol nesporne zmluvným spolupracovníkom vydavateľa, nakoľko sa obe strany riadili ústnou, prípadne konkludentnou dohodou. Odvolací súd oboznámil s výpoveďou bývalého šéfredaktora vydavateľa denníka S. M. Š., ktorý bol ako svedok vypočutý v inej právnej veci (vedenej na

Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 12 Ct 23/2002), ktorý však tvrdil, že žalovaný bol v čase uverejnenia uvedeného článku s vydavateľom v pracovnom pomere. Odvolací súd v priebehu odvolacieho konania ponechal pomerne široký priestor na prednes právnym zástupcom účastníkov konania, účastníci sa k veci tiež vyjadrili, avšak rozpory v ich výpovediach ohľadne postavenia žalovaného u vydavateľa, prípadne nariadením dokazovania výsluchom žalovaného ako účastníka konania, výsluchom vtedajšieho šéfredaktora, zástupcu šéfredaktora, či vedúceho vydania a pod. odstránil.

Obligátnou požiadavkou spravodlivého procesu a samozrejým dôsledkom zásady priamosti a ústnosti, v ktorej spočíva základ správneho hodnotenia dôkazov S., aby odvolací súd, ak má pochybnosti o správnosti skutkových zistení súdu prvého stupňa vyvodil svoje iné závery spravidla z rovnocenných podkladov, t.j. v zásade z tých istých dôkazov alebo dôkazov rovnakej kvality a váhy, ako to urobil súd prvého stupňa.

Z uvedeného vyplýva, že keďže S. odvolací súd nezačínal v prejednávanej veci rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. S. jeho skutkové a na ne nadväzujúce právne závery zatiaľ predčasné.

Keďže odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa § 220 O.s.p. bez vykonania náležitého dokazovania, pričom vychádzal z iného skutkového stavu než súd prvého stupňa a jeho skutkové závery boli urobené v rozpore s ustanoveniami §§ 120, 132, 211 a § 213 O.s.p., S. jeho konanie postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Jej následkom S. zrušenie rozsudku odvolacieho súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.).

S prihliadnutím na dôvod, pre ktorý dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu, nezaoberal sa opodstatnenosťou dovolacej námietky žalobcu, že ním napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Úlohou dovolacieho súdu v prípade dovolania, odôvodneného nesprávnym právnym posúdením veci S. vyriešiť otázku, či odvolací súd na zistený skutkový stav použil správny predpis a či ho aj správne interpretoval. V danom prípade však toto posúdenie nebolo možné.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie S. prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. augusta 2011

JUDr. Eva S a k á l o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková